

SKÖTSELPLAN För Orlångens Naturreservat

Huddinge kommun

Skötselplan för Orlångens naturreservat

Föreliggande skötselplan för Orlångens naturreservatet har reviderats. Skötselplanen ersätter tidigare skötselplan som togs fram år 2010 vilken i sin tur ersatte den ursprungliga från år 1998. Skötselplanens mål gäller i princip utan tidsbegränsning. En översyn av skötselplanen bör göras efter tio år för att bedöma behovet av en revidering av åtgärdsdelen. Vid denna revidering har främst kapitel 3–6 uppdaterats men också andra justeringar har genomförts för att anpassas till nuvarande förutsättningar och organisation inom Huddinge kommun. Även redaktionella justeringar har utförts. Skötselplanen fastställs av kommunfullmäktige i Huddinge kommun.

Revideringen har gjorts av naturvårdsenheten i Huddinge kommun.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data
2. Syftet med säkerställande och skötsel av Orlångens naturreservat
3. Beskrivning av området

B. PLANDEL

1. Disposition och skötsel av mark och vatten
2. Anordningar för friluftslivet
  - 2.1 Övergripande mål
  - 2.2 Åtgärder och skötsel
3. Gränsmarkering, skyltning
4. Reservatsförvaltning och tillsyn
5. Uppföljning
6. Ekonomi
7. Källförteckning

KARTA

Skötselkarta

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. Administrativa data

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Orlångens naturreservat
Län:	Stockholm
Kommun:	Huddinge
Kommundel:	Flemingsberg, Sjödalén-Fullersta och Trångsund
Registerområde:	Huddinge
Församling:	Huddinge och Trångsund
Läge:	Området ligger i norra delen av friluftsområdet Hanveden. Den centrala delen av naturreservatet ligger cirka 5 km sydost om Huddinge centrum och cirka 6 km sydväst om Trångsund C.
Topografiska kartan blad	10I SO och 10I SV
Ekonomiska kartorna blad	10I 3e (10834), 10I3f (10835), 10I2f (10825)
Markägare och fastighetsbeteckningar:	Se bifogad sändlista i beslutet
Area:	1643 hektar
Därav landareal:	1325 hektar
Naturvårdsförvaltare:	Huddinge kommun

2. Syftet med säkerställande och skötsel av Orlångens naturreservatet

Syfte

Det övergripande målet med skötseln är att uppfylla syftet med reservatet. Syftet med naturreservatet skall vara att bevara och utveckla Orlångensområdets värden avseende natur-, kultur- och rörligt friluftsliv. Naturvärden knutna till kulturlandskapet ska vårdas och skyddas. Syftet med naturreservatet skall även vara att de betespräglade skogarnas naturvärden bevaras genom naturvårdande skötselåtgärder. Särskilt fokus ska läggas på områdets rika förekomst av ek. Även de delar som har eller kan få naturskogskvaliteter skall skyddas. De arter och typiska organismsamhällen som är beroende av skog som lämnas för fri utveckling ska bevaras i väsentligen orört skick. De naturgivna förutsättningarna för det rörliga friluftslivet skall vara styrande. Ågestasjön och dess kringliggande våtmarkers, liksom våtmarken Bottnens (Balingsta) betydelse för fågellivet skall särskilt värnas. Syfte är också att skydda områdets fornminnen och kulturvärden.

Syftet ska nås genom att:

- delar av området (zon A) undantas från skogsbruk
- det inom betespräglade områden (zon B) sker naturvårdande skötsel med inriktning på en olikåldrig lövdominerad skog
- eken och ek-landskapet ges en särskild prioritet i området,
- övrig skogsmark inom området sköts med inriktning på barrskogarnas naturliga störningsdynamik
- området ej markavvattnas
- sumpskogar värnas och återskapas
- de öppna markerna ska hållas öppna genom åkerbruk, bete eller slätter
- hagmarker och åkerholmar med hävdgynnad flora eller med naturvärden knutna till träd ska bevaras eller restaureras (Zon C). Växtnäring skall ej tillföras dessa marker.
- fuktbetesmarkerna kring Ågestasjön och Balingsta ska särskilt skötas med inriktning på hävdberoende fåglar. Igenväxningsvegetation som betesdjuren ej klarar av ska regelbundet hållas efter med hjälp betesputsning och naturvårdsfräsning.
- området ska vara tillgängligt för besökande allmänhet
- informera om områdets natur- och kulturvärden.

3. Beskrivning av området (se även naturreservatsbeslutet)

3.1 Naturförhållanden

Området är tydligt präglad av ett levande kulturlandskap runt sjön Orlången. Kulturlandskapet sköts bland annat av tre jordbruk; de kommunala gårdarna Balingholm och Björksättra samt Ågesta som ägs av Stockholms stad. Dessutom finns större ridanläggningar vid Gladö, Sundby och Balingsta som också sköter kulturlandskapet. Men inom området finns även skogsområden. Dessa består både av kulturpräglad skog med stort lövinslag där särskilt eken bör omnämnas. Man kan tala om ett eklandskap inom reservatet. Men vissa skogsområden har även naturvärden kopplade till mer barrträdsdominerad naturskog. Delar av området är av särskild vikt för den vetenskapliga naturvården och för de ekologiska sambanden i regionen samt för kulturminnesvärden. Flera skogsbestånd inom området är klassificerade som nyckelbiotop eller höga naturvärden av skogsvårdsstyrelsen. Inom området finns våtmarker med högt skyddsvärde för fauna och flora, fram för allt Ågestasjön som är en av länets värdefullaste fågelsjöar. Men även våtmarken vid Balingsta har stora kvaliteter för biologisk mångfald.

3.2 Rörligt friluftsliv

Det rörliga friluftslivet är av riksintresse och friluftslivet har värderats högt i regionplane- och trafikkontorets utredningar Storstockholms övergripande grönsstruktur (utgör ett kärnområde) samt i utredningen om de sociala naturvärdena inom grönsstrukturen (flera höga upplevelsevärden).

Området ingår även i Huddinge kommuns översiktsplan som bevarandeområde enligt naturresurslagen 2 kap. 6 § och ligger i ett område som utgör riksintresse för det rörliga friluftslivet, F8 ”Ågesta-Lida”. Ett rikt stignät för promenader, vandring, löpning, skidåkning, cykling finns inom naturreservatet.

Ett viktigt friluftscenter i området finns vid Sundby gård. Här finns friluftsanordningar såsom ett flertal leder, eldstäder, båtuthyrning, elljusspår, samt restaurang och café. Vintertid plogas skridskobana på sjön Orlången samt skidspår iordningställs på sjön samt norrut mot Balingsta. Bad sker fritt i Orlången och Mörtsjön. Vid Sundby gård och Vidja finns två mindre badplatser. Uthyrning av roddbåtar sker i Orlången vid Sundby gård samt vid Ebbadal.

Ridanläggningar finns på följande platser: Sundby, Ågesta, Balingsta och Gladö. Ridning ska ske med hänsynstagande till naturvårdens, övrigt friluftslivs och kulturmiljöns intressen.

3.3 Kulturhistoria

Kulturhistoriskt intressanta platser och objekt förekommer inom hela området. Från järnåldern kan omnämnas bland annat sex fornborgar. Det finns tydliga spår i landskapet från hela den agrara utvecklingen fram till idag. Nämnas kan även den tvätteriverksamhet som förekom i området ända fram till början av 1900-talet.

3.4 Tillgänglighet

Området nås till fots från närliggande bebyggelse. Flitigt använda portar in i området är Sundby gård, Ågesta gård, Balingsta och Balingsnäs. Busshållplatser finns vid Balingsnäs, Balingsta allé, Sundby gård, Gladö ridstall, Ebbadal, Ågestavägen, Ågesta gård och Vidjavägen. Närmaste tunnelbanestation och pendeltågstation är Farsta strand respektive Flemingsbergs station. Parkeringsplatser för bilburna besökare finns vid Ågesta gård, Vidjavägen vid före detta Ågesta kärnkraftverk, Fornborgsvägens avslut vid Brodal, Sundby gård, Ebbadal, Långängen (Björksättra), Björksättra och Balingsta.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Inom området finns inga stora problem med slitage. Nämnas kan dock ridning som inom vissa områden kan slita och försvåra framkomligheten på vissa stigar för övrigt friluftsliv. Det är i dessa fall viktigt med kanalisering av de olika friluftsentressernas behov. I övrigt är det särskilt våtmarksområdena kring Ågestasjön och Botten, Balingsta som har ett störningskänsligt fågelliv. Detta fungerar dock bra tack vare en genomtänkt kanalisering.

B. PLANDEL

1. Disposition och skötsel av mark och vatten

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet med skötseln är att uppfylla syftet med reservatet. Syftet med naturreservatet skall vara att bevara och utveckla Orlångenområdets värden avseende natur-, kultur- och rörligt friluftsliv. Naturvärden knutna till kulturlandskapet ska vårdas och skyddas. Syftet med naturreservatet skall även vara att de betespräglade skogarnas naturvärden bevaras genom naturvårdande skötselåtgärder. Särskilt fokus ska läggas på områdets rika förekomst av ek. Även de delar som har eller kan få naturskogskvaliteter skall skyddas. De arter och typiska organismsamhällen som är beroende av skog som lämnas för fri utveckling ska bevaras i väsentligen orört skick. De naturgivna förutsättningarna för det rörliga friluftslivet skall vara styrande. Ågestasjön och dess kringliggande våtmarkers, liksom våtmarken Bottnens (Balingsta) betydelse för fågellivet skall särskilt värnas. Syfte är också att skydda områdets fornminnen och kulturvärden.

Skogsmarken

Skötseln av skogen skall syfta till en varierad och tilltalande miljö för friluftslivet samt gynna biologisk mångfald. Områdets naturskogsområden och sumpskogar bevaras och vissa delar av kommunens mark undantags från skogliga åtgärder och utvecklas fritt (Zon A). Skötseln av skogen ska ej påverka vattenområdenas vattenkvalitet negativt.

Skogsbrynet är den kantzon som finns mellan skog och öppen mark. Historiskt var zonen mellan skog och öppen mark betydligt mer öppen och varierad. Välutvecklade skogsbryn har en stor artrikedom. I denna miljö finns arter både från den öppna marken och från skogen. Dessutom tillkommer en rad arter som bara återfinns i brynzonen. Värdefulla miljöer i brynet är döda och gamla träd, täta buskage av lågvuxna buskar samt bärande träd och buskar.

Breda, flerskiktade skogsbryn med ett välutvecklat buskskikt bör därför eftersträvas. Ur floravårdssynpunkt är det negativt med allt för täta buskage, då många fåltskiktsarter är beroende av öppna gläntor. Strävan skall därför vara att uppnå omväxlande täta och öppna partier. Brynen skall inte ha en parklik karaktär.

Kulturlandskapet

Områdets karaktär av ett gammalt jordbruks- och skogsbruksområde med den bebyggelse som följt detta skall bevaras. Områdets karaktär av gammalt odlingslandskap bör tillvaratas och utnyttjas även i pedagogiskt syfte.

Exempel på särskilt värdefulla kulturlandskap ur naturvårdssynpunkt är; Balingsta, Björksättra, Charlottendal, Gladö, Gladövik och Ågestaområdet. I anslutning till Ågestasjön och Balingsta finns stora betade fuktängar med mycket höga naturvärden.

Målet med skötseln av den öppna marken skall vara att bevara ett kulturpräglad öppet landskap, med omväxlande slåtter- och betesmarker. Det nuvarande odlingslandskapet med åkerholmar, diken och vägrenar skall bevaras. Landskapet skall skötas på ett sätt som gynnar en art- och individrik flora och fauna. Brukandet skall ej påverka vattenområdenas vattentillförsel och -kvalitet negativt.

Särskild hänsyn skall tas till värdefull betes- och ängsanknuten flora och fauna - som finns i undanträngda lägen - genom mer intensiv skötsel (slåtter med upptag samt bete på ogödslade marker). En analys av historisk markanvändning genom att titta på historiska kartor kan ge värdefull information för att identifiera värdefulla områden.

Åkerholmar, odlingsrösen, block, öppna diken, gamla fristående träd, o dyl. är miljöer som ibland räknas till brukningshinder i odlingslandskapet. Dessa småmiljöer skall bevaras för att hålla kulturlandskapet levande och variationsrikt samt för att uppnå en hög biologisk mångfald. Skydd för vissa miljöer/biotoper i odlingslandskapet regleras i miljöbalkens 7 kap 11 §. I bilaga 1 till 5 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera framgår vilka slags miljöer som har ett generellt skydd som tex alléer, odlingsrösen, öppna diken etcetera. Dispenser rörande ev. åtgärder i dessa miljöer prövas av länsstyrelsen även om kommunens tillstånd enligt reservatsföreskrifterna också erfordras.

Vattenområden

Vattenkvaliteten i områdets sjöar och vattendrag som idag är påverkad av för höga näringshalter måste förbättras till ett mindre näringsrikt tillstånd. Vattenområdena skall bevaras med sitt växt- och djurliv och näringsläckage liksom andra föroreningar till sjöar och vattendrag måste begränsas. Örlången och Mörtsjön skall behålla sitt värde som sjö för sportfiske. Öppna diken i jordbrukslandskapet bevaras och deras höga värde för växt- och djurlivet bör uppmärksammas vid eventuella åtgärder.

Områdets våtmarker skall bevaras och där så är möjlighet bör de biologiska värdena utvecklas. Även nyskapande av våtmarker ska eftersträvas. En analys av historisk markanvändning kan även visa eventuella skillnader i funktion och omfattning av diken under olika tider. En sådan analys kan ge underlag för eventuellt återskapande av våtmarker i området.

Rörligt friluftsliv

Åtgärder skall utföras för att skapa en tilltalande rekreations- och kulturmiljö med stort hänsynstagande till växt- och djurliv. Särskilda hänsyn skall tas till sällsynta, störnings- eller slitagekänsliga växter och djur.

Engagemang och initiativ från allmänheten, föreningar och skolor skall uppmuntras. Bland annat kan mark upplåtas för ängsskötsel eller för att sätta upp holkar.

Jakt och fiske skall vara förenliga med målet att befrämja ett art- och individrikt djurliv inom området samt ske med hänsyn till områdets stora betydelse för friluftslivet.

1.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Här nedan redogörs för de generella riktlinjer som skall gälla för skötseln. De riktlinjer som återfinns nedan ska följas av Huddinge kommun på sin egen mark. För övriga markägare inom reservatet är de rekommendationer.

Skogsmarken

- Skogen inom (zon A) skall av naturvårdsskäl undantas från skogsbruk och lämnas för fri utveckling. Slutmålet för denna del är natur- eller urskog. Dock får åtgärder som höjer naturvärden kopplade till naturskog/urskog genomföras under förutsättning att inget virkesuttag görs och att åtgärden är förenlig med eventuell registrerad nyckelbiotop.

Detta kan vara till exempel genom att:

- Ringbarka träd för att skapa död och döende ved
- Friställa naturvårdsmässigt värdefulla träd och trädgrupper genom ringbarkning eller genom att fälla träd som lämnas kvar som död ved.
- Lägga igen diken för att återskapa sumpskogar.

- Inom (zon B) sker endast naturvårdande skötsel. De åtgärder som görs skall endast göras i syfte att bevara och förstärka naturvärden.

Åtgärder som kan vidtagas inom zon B är:

- Ekmiljöerna ges särskild prioritet. Dessa skall skötas så att dess värden för den biologiska mångfalden kopplad till ek säkerställs men även kan utvecklas. Detta innebär ofta bortgallring eller ringbarkning av gran men självklart även av andra trädslag. Ofta behöver även enstaka ek gallras bort eller ringbarkas för att möjliggöra så att kvarstående ekar kan utvecklas och åldras till framtida jätteträd. Men även i ekbestånden skall en viss inblandning av andra trädarter finnas och även gynnas såsom lönn, lind, oxel, hassel, rönn, alm, ask, sälk och björk.
- Naturvårdande åtgärder i övriga skogsbiotoper inom zon B skall främst vara inriktade på att gallra bort eller ringbarka en del barrträd för att gynna en hög lövandel. Men alla barrträd gallras inte bort utan inslag av barrträd ska finnas. Både som grupper och med enstaka träd. Det är också viktigt att både lövträd och barrträd ges möjlighet att åldras (evighetsträd) och att andelen död ved hålls så hög som möjligt. Detta görs genom att lämna kvar redan döda träd (såväl stående som liggande) och genom att skapa mer död ved genom bland annat ringbarkning, fällning av utvalda träd och dämning av diken.
- I bestånden ska olikåldrighet eftersträvas samt en stor trädslagsvariation.
- Döda träd, lågor, hålträd, enstaka gamla grova träd, gamla ädellövträd, hassel, grova aspar, sälk, bärande träd och buskar sparas alltid.
- Frihuggning görs av solitära träd, i synnerhet ekar och tallar.

- Följande miljöer undantas alltid från åtgärder (ringbarkning för att skapa död ved får dock ske, men inget virkesuttag får göras): Strandskog, sumpskog och alkärr, små surdråg och fuktstråk, myrmark, mindre dungar av äldre lövträd insprängda i barrskog och bergbranter med rasbrantskaraktär lämnas orörda.
  - Nya våtmarker kan skapas till exempel genom dämning eller genom att lägga igen diken.
  - Utkörning av virke ska ske så att markskador minimeras, till exempel genom att endast köra på tjälad eller torr mark. Om omfattande markskador ändå uppstår skall dessa alltid lagas.
- Inom reservatet ska det generellt vara möjligt att lägga igen diken och återskapa sumpskogar och myrmarker. Detta gäller även inom områden som utgör registrerad nyckelbiotop om det är förenligt med nyckelbiotopens ”bevarandestatus”.

Kulturlandskapet

- Hagmarker med hävdgynnad flora eller med naturvärden knutna till träd och åkerholmar ska bevaras eller restaureras (Zon C). Hagmarkerna ska helst betas av nötkreatur eller får och/eller slås, i andra hand ett försiktigt bete med häst. Gärna sam- eller växelbete med flera olika djurslag. Växtnäring får ej tillföras marker inom zon C. Vid röjning av sly och borttagning av träd ska grenar, löv och kvistar tas bort direkt efter åtgärd eftersom de annars tillför jorden näring eller försvårar och hindrar framtida skötsel och betesdrift.
- De öppna markerna ska hållas öppna genom åkerbruk, bete eller slåtter.
- Våtmarkerna vid till exempel Ågestasjön, Bottnen (Balingsta) och Långängen (Björksättra) ska hållas väl hävdade genom bete och/eller slåtter. Även naturvårdsfräsning och putsning skall göras på dessa marker i syfte att bevara och utveckla deras värden för biologisk mångfald. Vid Ågestasjön och Bottnen är fågellivets värden prioriterade. Det är viktigt att den betade fuktmarksdelen hålls så stor som möjligt inom reservatet.
- Hävden och skötseln av fornlämningar och värdefulla kulturmiljöer skall sträva efter att de sätts i sitt rätta historiska sammanhang. Vid restaureringar av kulturmiljöer på gräsmark gäller att så snabbt som möjligt återskapa en grässvål och undvika uppkomst av sly och högvuxna örter. Slåtter med upptag och /eller bete är lämpliga skötselmetoder för att hålla fornlämningarna öppna. Klippande och skärande redskap bör användas vid slåtter. I hagmarker skall betestrycket vara väl avvägt. Stigar, leder och eldplatser anläggs ej på fornlämningar.
- Kulturlandskapets bärande träd till exempel oxel, fågelbär, vildapel, getapel, rönn, hägg och olvon bör gynnas. De har stor betydelse för fågellivet.

- Igenväxande ängsmarker med hävdgynnad flora bör hävdas mer intensivt och gärna på ett traditionellt sätt med röjning, fagning, slåtter med upptag och efterbete. För att gynna en artrik flora bör ängsskötseln ske enligt följande: På våren krattas (fagas) ängen och löv, grenar mm tas bort. Slåtter sker i juli eller början av augusti. Helst bör skärande eller klippande redskap användas, till exempel slåtterbalk. Efter slåtter tas slaget gräs bort inom en vecka eller så fort som möjligt. I september-oktober bör ängen efterbetas. Växtnäring får tillföras dessa marker eftersom det utarmar en artrik flora.
- En zon (en maskinbredd) närmast vattendrag bör lämnas fri från plöjning och gödsling.

Täckdikning och kulvertering av idag öppna diken skall undvikas. Öppna diken faller dessutom in under miljöbalkens biotopskyddsbestämmelser varför ev. täckdikning och kulvertering av öppna diken kräver särskild dispens från biotopskyddsbestämmelserna. Detta prövas av länsstyrelsen.

- Bete och slåtter skall uppmuntras. Före detta hagmarker eller gammal före detta åkermark bör restaureras och vårdas som betesmark.
- Åkerholmar, odlingsrösen, block, öppna diken, gamla fristående träd och liknande småmiljöer bevaras och får inte planteras eller skadas. Solitära träd och ett buskskikt skall bevaras. Vissa åkerholmar kan dock gallras för att bibehålla en öppen karaktär. Ädellöv och bärande träd och buskar gynnas i första hand. Historiska kartor kan ge viktig information när ovanstående landskapselement ska definieras och hur de ska skötas.
- Vägrenar o dyl. bör slåttas. Detta bör helst ske i juli efter växternas frösättning. Helst med skärande eller klippande redskap.
- Den gamla Sockenvägen från Sundby till Flemingsberg som passerar genom området vid Stensättra värnas och i samband med eventuella åtgärder av vägen ska hänsyn tas ur kulturmiljösynpunkt så att dess kulturhistoriska värden inte skadas.

Vattenområden

- Återskapande av utdikade och torrlagda våtmarker kan skapas både i skogsmark och i kulturlandskapet till exempel genom att lägga igen diken. Även våtmarker som näringsfällor kan med fördel anläggas inom området. Dock ska områden som utgör nyckelbiotop lämnas orörda.
- Miljöer för större vattensalamander inom området värnas.
- Återhållsamhet skall iakttas med gödsling och besprutning av omgivande marker så att läckage minimeras.
- Utplantering av fisk och kräfter i områdets sjöar får endast ske efter samråd med naturvårdsförvaltaren.

Skötselområden

(se skötselplanekarta)

Områdesbeskrivningarna nedan omfattar skötselområden med speciella riktlinjer. Texten upptar områdesbeskrivning, mål med skötseln, samt åtgärder för att uppnå målet. Förutom detta gäller, som i området som helhet, de generella riktlinjerna.

I den mån generella och speciella riktlinjer talar mot varandra, gäller de speciella riktlinjerna.

1. Uppsala g: a bytomt

Beskrivning: Uppsala eller Uppsala, har varit en bondgård, första gången nämnd i skrift 1469. Platsen har dock varit bebodd långt tidigare då två gravfält från järnålder finns nära intill. Kvar finns otydlig rest av husgrund bevuxen med ställvis täta slånbuskage och i övrigt med det för gamla bytomter typiska täta grästäcket. Platsen är registrerad som fornlämning nr 204.

Mål: Behålla grässvålen och förhindra uppkomst av sly och högvuxna växter.

Skötsel: Slåtter med upptag och/eller bete. Historiska markanvändningskartor bör studeras för att ta fram en mera detaljerad skötselanvisning för området.

2. Hagmark vid Gladövik

Beskrivning: Gladövik är en av Huddinges absolut värdefullaste hagmarker. Här betar får. Floran är artrik och här växer typiska hagmarksväxter såsom bockrot, brudbröd, gullviva, jungfrulin, stor blåklocka, stagg, slåtterfibbla, prästkraige, svartkämpar och backlök. Kungsmynta växer i ett mindre område. De träd som förekommer i hagmarken är framför allt björk, tall och gran. Slån och en dominerar buskskiktet. Tidigare har området betats av nötkreatur. Området har även registrerade fornlämningar. Troligtvis finns här ett gravfält från yngre järnåldern.

Mål: Naturbetesmark där en hävdberoende flora gynnas.

Skötsel: Fortsatt bete av får och/eller nötkreatur. Området får inte gödslas varesig med konstgödsel eller naturgödsel. Områdets öppenhet skall bestå. Vissa ytterligare röjningar kan göras försiktigt efter hand.

3. Balingsta odlingslandskap

Beskrivning: Balingstas marker är småskaliga med ett flertal landskapselement såsom kärrmarker, öppna diken, åkerholmar mm och har därmed goda förutsättningar för ett rikt djur- och växtliv. Området är klassat med mycket högt naturvärde enligt Huddinge naturinventering 1989 och med högst värde i länsstyrelsens bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. I regionplane- och trafikkontorets rapport Storstockholms gröna bälte utgör området ett biologiskt kärnområde. De gamla ädellövträden runt gården har en intressant lavflora med flera sällsynta arter. Ett stort videokärr ligger i mitten av området. Se skötselområde 5. Bottnen. I området finns även en artrik fladdermusfauna. De arter som förekommer är nordisk fladdermus, mustasch-/brandts fladdermus, stor fladdermus och dvärgfladdermus. Fladdermössen har här hittat lämpliga livsmiljöer tack vare områdets våtmarker och tillgång på ihåliga träd, framför allt kring Balingsta gård och Balingsta allé. Se skötselområde 7.

Kulturlandskapet har mycket högt värde och bebyggelsemiljön kring gården, Balingsta kvarn med flera, klassas som högt värde enligt Huddinge Kulturmiljöinventering från 2004. Området har föreslagits som regionalintresse enligt Stockholmsregionens kulturhistoriska miljöer RTK 89. Enligt Odlingabygd i Stockholms län LST 93 anges kulturmiljön vara av mycket stor betydelse. Balingsta ligger inom strövzon och anges som värdefullt för friluftslivet enligt ÖP90/Naturinventering 1989. Flera leder/stigar passerar området till exempel från Lännavägen mot Ågestasjön-Ågesta, som också är cykelled, skidspår mm. Gården ligger inom riksintresseområde för det rörliga friluftslivet.

Mål: Att bevara ett kulturpräglad öppet landskap, med omväxlande slätter- och naturbetesmarker. Det nuvarande odlingslandskapet med åkerholmar, diken och vägrenar skall bevaras.

Skötsel: Landskapet skall skötas på ett sätt som gynnar en art- och individrik flora och fauna. Brukandet skall ej påverka vattenområdenas vattentillförsel och -kvalitet negativt.

4. **Bottnen, kärr**

Beskrivning: Ett större våtmarksområde som har restaurerats. Ett dämme har anlagts som gör det möjligt att reglera vattenståndet för att uppnå en för våtmarksfåglar lämpligt vattenstånd. Det innebär högt vattenstånd under vår och sedan under sommar och höst betas större delen av området.

Mål: Våtmarksområde med höga ornitologiska värden kopplats till betad och hävdad strandäng. Bland annat ska följande arter gynnas: ängsfiol, sydlig gulärla, tofsvipa, enkelbeckasin, kricka, årtå och sumphöns.

Skötsel: Vattenståndet varierar med högt vatten på våren och lågt under sommar och höst. Området sköts genom bete. Det är viktigt med ett tidigt betespåsläpp och att betesdjur sedan får beta under hela säsongen ända in på senhösten. Under sensommar höst sker även betesputsning för att få bort rator (vegetation som betesdjuren lämnat). Även naturvårdsfräsning kan vid behov göras med cirka 3–5 års intervall.

5. **Nysättra, blandskog**

Beskrivning: Objektet består av ett stort varierat skogsområde omgärdat av åkrar och sjön Örtången. De norra delarna av skogen betas av får. Skogen är en högvuxen blandskog dominerad av ek och asp med stort inslag av björk, tall och gran. En del säl, även grov, förekommer. Ädellövpartier blandas med gammal granskog och mer sumpig slyskog. Av alla trädslag utom ek finns grova exemplar. Tallen är förmodligen äldst. Buskskiktet domineras av hassel. Skogen ger ett naturskogslikt intryck i vissa delar då det är en rik tillgång på död grov ved av alla de trädarter som finns i skogen.

Mossflora: Den delvis öppna skogen med stort lövinslag, bland annat rikligt med grova aspar, utgör goda förutsättningar för den rödlistade asphättemossan *Orthotrichum gymnostomum* och den något vanligare krusig ulota *Ulotia crispa*. På lågor av både asp och gran växer den rödlistade gröna sköldmossan *Buxbaumia viridis* spridd i området. På klippor i den nordvästra delen växer en del kalkgynnade arter som gruskammossa *Abietinella abietina* och platt fjädermossa *Neckera complanata*. Dessutom finns en riklig förekomst av den något krävande och föroreningskänsliga fjällmossan *Antrichia curtipendula*.

Svampflora: Flera rödlistade svampar finns i området. Kandelabersvampen *Artomyces pyxidatus* finns på flera ställen i området på f f a döda asplågor. På en uppsågad granlåga växer ullticka *Phellinus ferrugineofuscus*. På en samling asplågor i mitten av området precis väster om vägen där den delar sig finns, förutom den ovan nämnda kandelabersvampen, även den rödlistade hinnskivlingen *Bolbitis reticulatis* (hotkategori 49 och den mycket ovanliga gräddfärgade poppeltickan *Ceriporiopsis aneirinus*. Bland rödlistade hattsvampar förekommer lundvaxskivling *Hygrophorus nemoreus* och gulnande blodkremla *Russula luteotacta* samt svartfjällig tofsskivling *Pholiota jahnii*=muellerii. Bland övrigt intressanta och sällsynta svampar kan nämnas rävticka *Inonotus rheades* som växer i mitten av områdets östra del, flatskål *Peziza repanda*, strävticka *Trametes hoehnelii*, sotrisika *Lactarius lignyotus*, falsk rutsopp *Xerocomus porosporus*, talgsvamp *Sebacina incrustans*, finflockig tofsskivling *Pholiota tuberculosa*, mångfärgad kremla *Russula romellii*, mörkeggad stinkkremla *Russula illota*, marsipankremla *Russula laurocerasii*, röd ekkremla *Russula pseudointegra* och fagerkremla *Russula lepida*.

Lavflora: Lavfloran på träden är trots det lite naturskogslika intrycket på skogen mest inskränkt till vanliga arter. Några intressanta och sällsynta arter förekommer dock. På hassel finns skriftlav *Graphis scripta* och på asparna porlaven *Pertusaria pertusa*. Vid en sommarstuga i områdets östra del står en riktig gammelek. På denna växer bland andra den rödlistade skuggorangelaven *Caloplaca lucifuga*.

Insekter: Efter en enklare undersökning 1992 hittades fyra rödlistade skalbaggar. Dessa var: *Pseudocistela ceramoides*, *Trichonyx sulcicollis*, *Ptilinus fuscus* och *Mycetophagus piceus*. Området bör undersökas ytterligare. Bland gaddsteklar har det rödlistade ullbiet *Anthidium manicatum* påträffats i en hagmark intill södra skogsbrynet. Den är beroende av håriga växter för sin levnad. Rent allmänt är områdets solexponerade gläntor och bryn relativt artrika på gaddsteklar.

Bedömning:

Detta område är det i särklass rikaste på rödlistade arter i Huddinge kommun. Förklaringen är att det innehåller en sällsynt rik blandning av biotoper och tack vare områdets olikåldrighet och rika förekomst av död ved i olika ålder och nedbrytningsstadier. Att området är tämligen stort höjer dess värde ytterligare. Trots att skogen är rik på grova träd och lågor så är skogen sannolikt ej riktigt gammal. Det är antagligen förklaringen till att ej fler rödlistade lavar noterades. Dessutom kan påverkan av luftföroreningar spela en viss roll då riktigt skyddade miljöer saknas. Att ytterligare någon rödlistad lavart kan finnas i beståndet är dock troligt. Asphättemossan gynnas av den öppna skogen, varför fortsatt plockhuggning kan få förekomma. Däremot är den gröna sköldmossan mer känslig för exponering och uttorkning. Den kan troligen ändå överleva om området förblir varierat med både öppna och mer slutna partier.

Ur svampsynpunkt är det i synnerhet de grova lågorna av asp som är värdefulla. Här finns med all säkerhet mer att upptäcka. Området har mycket höga mykologiska värden.

Även ur insektssynpunkt finns höga värden. Områdets grövre lövträd, på exempelvis åkerholmar strax intill undersökningsområdet samt sådana på privat mark har ej undersökts. Troligen finns där populationer av ännu större sällsyntheter än de funna. Utifrån det faktiska materialet kan dock på en tregradig skala området placeras in på II.

Mål: Varierad blandskog med bibehållande av de mycket höga naturvärdena.

Skötsel: Dagens skötsel med försiktig utplockning av virke bör fortsätta eftersom det fungerar mycket bra för områdets mycket höga biologiska värden. Variation av olika trädslag i olika åldrar bör liksom idag gynnas. Skogsbete kan med fördel få förekomma.

6. Balingsta allé

Beskrivning: Balingsta allé är en mycket vacker allé som går från väg 259 fram till Balingsta gård. Även träden runt Balingsta gård ingår i objektet. Området är ca 10 hektar stort. Allén utgörs i NV av svartpoppel. Mot gården vidtar träd som alm, lönn, ask och lind. De grova och gamla träden runt gården domineras av ask och alm. NV om gården finns stora äppelodlingar med tämligen gamla träd. Gården ligger på en mindre höjd och NO om gården finns träd i mera skyddat läge. Hästar betade fram till 1994 hagarna runt gården och de gick hårt åt barken på en del av de gamla askarna. Nu är området bortstängslat och träden har fått en ny möjlighet att återhämta sig.

Lavflora: Lavfloran präglas till helt övervägande del av närings och dammgynnade arter som trivs bäst i ljus läge - typiska alléträdsarter. På alm och ask finns en mycket artrik lavflora. Som exempel bland de karakteristiska och mer iögonenfallande arterna kan nämnas kyrkogårdslav, vägglav, allélav, dagglav, fjällig dagglav, gulkantad dagglav, mångformig rosettlav, hjälmrosettlav och kranslav samt den ovanliga ljuskantad sköldlav. Här finns även ett flertal mer småväxta arter däribland den ovanliga *Sclerophora nivea* På askarna i skydd bakom berget i NO finns de ovanliga arterna slanklav *Collema flaccidum* och skriftlav *Graphis scripta*. På ett av träden finns den rödlistade alléorangelaven *Caloplaca chrysophthalma*.

Svampflora: Ett intressant svampfynd har gjorts på en alm som står i den krök allén slutar med vid gården. Det är en nyligen (1990) beskriven art som är utbruten ur den vanliga sprängetickan *Inonotus ulmicola*. Den växer enbart på alm. Dess status i Sverige är ännu ej känd men torde i alla fall vara ovanlig. Vad gäller **fladdermöss** se område 5.

Balingsta allé är som allé skyddad enligt miljöbalkens regler rörande miljö/biotop i odlingslandskap. Detta regleras i miljöbalkens 7 kap. 11 §. I bilaga 1 till 5§förförordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken. Ska åtgärder vidtas i allén krävs dispens som prövas av länsstyrelsen. Detta förutom att den även är skyddad enligt reservatets föreskrifter.

Förnygringsåtgärder av allén startades under 2005 då nya träd planterats mellan de gamla i den delen av allén som är närmast Lännavägen. De träd som planterades var lönn, ask och lind samt några kastanjer intill befintliga kastanjer samt två svartpopplar som varit alléns ursprungliga poppelart.

Mål: En vacker allé och gårdsmiljö med gamla ädellövträd där deras höga naturvärden bevaras och utvecklas.

Skötsel: De gamla alléträden sparas. Det är viktigt att bevara de gamla träden och ej av städnit hugga ner dem för att de till exempel förlorat en grov gren och "börjar se fula ut". Även döda och döende träd sparas på grund av sina höga värden för fladdermöss, lavar mm. Allén får inte asfalteras eller beläggas med oljegrus eller dylikt då annars de trädväxande lavarna förlorar sin näringstillförsel från grusvägens damm. För att trygga alléns återväxt planteras en ny trädrad bredvid den gamla vilka på sikt får ersätta de gamla träden. De trädslag som bör väljas vid ny plantering är alm, lönn, ask och lind. Vid åtgärder på träd i gårdsmiljön läggs veden ut i närområdet på lämplig plats. Karaktärsfulla träd bör ersättas med nya så att skötselområdets karaktär och naturvärden bevaras.

7. Hagmark vid Charlottendal

Beskrivning: Charlottendal är mycket vackert beläget i norra delen av Mörtsjön och består av en hagmark med höga botaniska värden som restaurerades 1992. Bete sker både på gammal hagmark ner mot Mörtsjöns strand samt på före detta åkermark. Viss del är även skogsbetesmark. Betesdjur är unga nötkreatur. Några av de hagmarksväxter som växer i området är bockrot, brudbröd, darrgräs, gullviva, jungfrulin, stor blålocka, prästkrage och vanlig nattviol. Vid restaureringsarbetet brändes ris på några platser 1993. På flera av brännfläckarna blommade därefter den tämligen ovanliga svedjenävan.

Mål: Hagmark där en hävdberoende flora gynnas.

Skötsel: Fortsatt bete med nötkreatur. Området får inte gödslas. Områdets öppenhet måste bestå. Vissa ytterligare röjningar kan göras försiktigt efterhand.

8. Ågestaberget

Beskrivning: En stor ek- och hasselskog med inslag av gran. I vissa delar särskilt i mitten finns tall och ekhällskog. Hassel dominerar över stora ytor. Några fuktiga al- och björkkärr som dikats finns. I kanten på ett av kärren växer både korallrot och skogsknipprot. Tyvärr har vissa delar av skogen städats på död ved, men tack vare områdets storlek finns ändå tillgång på död ved av olika dimensioner. Övriga träd är asp och sälg. Skogen betas av nötkreatur. Bitvis är skogen ung och utgörs av hagmarker som vuxit igen. **Svampflora:** Vid foten av en ännu levande asp växer den rödlistade tårtofsskivlingen *Stropharia albocrenulata*. Två andra rödlistade arter är gulnande blodkremla *Russula luteotacta* som finns på flera ställen i fuktigare lövskogspartier samt den scharlakansröda vaxskivlingen *Hygrocybe punicea*. På mycket murken ved, troligen ek växer den hotade brödmärgstickan *Perenniporia medulla-panis*. Brödmärgstickan växer normalt på ekstubbar, helst i skuggig, ofta hasseldominerad skog. Här finns även en ovanligt rik förekomst av hasselticka *Dichomitur campestris* på gammal hassel, samt på samma substrat även den sällsynta *Ceriporia viridans* liksom den intressanta ockraporingen *Junghuhnia nitida*. En mycket intressant art är den svartnande kantarellen *Cantharellus melanoxeros* som också finns i området.

Övriga sällsynta arter är den rödfotade läderkremla *Russula olivacea* som är en sydlig art med ytterst få fynd från Stockholmstrakten. Den trivs under ek och bok på kalkrik mark. Två sällsynta skålsvampar är violett brandskål *Peziza praetervisa*, på svart jord och gulköttig storskål *Peziza michelii*. Bland övrigt intressanta arter kan nämnas gaffelriska *Lactarius acerrimus* och zonriska *Lactarius zonarius* vilka kräver ek och kalk samt talgsvamp *Sebacina incrustans*, trollskägg *Thelephora mollissima*, dyriska *Lactarius lacunarum*, ljusfotad rökriska *Lactarius azonites*, purpurkremla *Russula undulata* (*atropurpurea*), gråsvart kremla *Russula albonigra* och fagerkremla *Russula lepida*. Stora delar av detta område naturvårdsgallrades under 2007.

Mål: Ett större skogsområde där stort lövinslag gynnas. Särskilt ädellövträd som lind, lönn och ek. Området ska vara rikt på död ved i både grova och klena dimensioner.

Skötsel: Pågående markanvändning.

9. Betesmarker runt Ågesta

Beskrivning: Ågestas **naturvärden** är mycket höga och väldokumenterade. I Huddinges naturinventering från 1989 klassas området med mycket högt samt med högsta naturvärde, i länsstyrelsens åtgärdsprogram för odlingslandskapets natur- och kulturvärden har den klassats med högt bevarandevärde och en del av markerna har klass 4 i länsstyrelsens ängs- och hagmarksinventering. Området är även klassat i länsstyrelsens våtmarksinventering och ingår i länsstyrelsens naturvårdsprogram från 1983 där olika delar av Ågesta ges högsta resp. mycket högt naturvärde. I regionplane- och trafikkontorets rapport Storstockholms gröna bälte ingår området i ett biologiskt kärnområde. De betade ek- och hasselskogarna har i inventeringsprojektet av hotade arter på Södertörn 1991–1992 visat sig innehålla mycket höga naturvärden med flera förekomster av hotade arter enligt naturvårdsverkets listor. På de öppna ytorna är det framför allt fuktängsbetena som har de högsta naturvärdena. Här häckar och rastar ett stort antal fågelarter. Bland annat finns en stor förekomst av häckande gulärta på den s.k. Pumphusängen.

Kulturlandskapet kring gården ges högsta värde enligt Huddinge Kulturmiljöinventering 86. Miljön anges vara av mycket stor betydelse enligt Odlingsbygd i Stockholms län LST 93.

Norra delen av Ågesta ligger inom promenadzon för närliggande bebyggelse. Den södra delen inom strövzon, närmast Vidja fritidsbebyggelse dock promenadzon. Området anges till största delen som värdefullt för **friluftslivet** enligt ÖP90/Naturinventering 1989, gång- och cykelled Balingstahalvön-Ågesta friluftsgård, som ligger öster om, passerar området. Ågestasjön är ett mycket frekventerat utflyktsmål. Gårdens marker ligger inom område som är klassat som riksintresse för rörligt friluftsliv.

Mål: Kulturlandskap med stort värde för fågellivet. Särskilt med betade strandängar.

Skötsel: Strandängar och våtmarker (till exempel Pumphusängen) sköts med bete av nötkreatur och/eller hästar. Efter betessäsongen ska fuktbetesmarkerna vara väl avbetade. Rator får putsas bort med maskinell betesputs. Med cirka 3–5 års mellanrum kan naturvårdsfräsning av dessa fuktbeten behöva göras.

10. Ädellövskog väster om Ågestasjön

Beskrivning: Ädellövskog som består av bergshöjder med sprickdalar i miniatyr. Ek och hassel ger karaktären åt området men inslaget av andra löv- samt barrträd är stort. Objektet nötbetas vilket ger skogen en delvis halvöppen karaktär.

Svampflora: Lokalen har mycket höga värden ur svampsynpunkt och tre rödlistade svampar förekommer i området. Den i särklass ovanligaste är grentickan *Polyporus umbellatus* som här har sin enda förekomst i Sörmland. Den finns i området på ung ek i den norra delen. Fem meter väster om grentickan hittar vi lundvaxingen *Hygrophorus nemoreus*. Den tredje rödlistade arten är laxticka *Hapalopilus salmonicolor*. Den växer på en tall ganska nära grusvägen i området sydvästra hörn. En annan intressant art på murken ved i områdets södra del är den lilla gräddfärgade tickan *Ceriporia viridans*. Dess status är dåligt känd.

Insektsfauna: Här förekommer en rovkärl Ceratoporus morio på sin enda kända lokal i Södermanland. Den har påträffats i sydöstra skogsbrynet av området. Områdets solexponerade gläntor och bryn förefaller tämligen artrika på gaddsteklar.

Mål: En varierad blandskog med hög andel ek. Rikligt med död ved ska eftersträvas.

Skötsel: Pågående markanvändning.

11. Ågestasjön

Beskrivning: En av Stockholms läns mest förnämsta fågelsjöar. Dess värde har dock försämrats i takt med att sjön växer igen. Sjön är en näringsrik, vegetationsrik slättsjö. Sjöytan täcks av flytbladsväxter och bladvass kantar sjön tämligen brett. Stora videmarkspartier finns bland annat längs bäcken mellan Orlången och Ågestasjön samt vid Västeräng. Häckande fåglar är: rördrom, brun kärrhök, sothöna, vattenrall, skäggdopping, gräsand, kricka, brunand, vigg, knipa, storskrak, årtå (vissa år), skrattnås, skäggmes (vissa år), sävsångare, rörsångare, näktergal och sävsparv. I övrigt är sjön en god rastlokal för bland annat änder och vadare. En vattenregleringsanläggning färdigställdes vid sjöns utlopp vid Norrån 2008. Den reglerar vattenståndet i sjön i syfte att gynna biologisk mångfald knuten till våtmarker.

Mål: Artrik fågelsjö med omgivande betade strandängar.

Skötsel: I sjön behöver man med jämna mellanrum motverka igenväxningen genom bland annat fräsning av vass och andra vattenväxter. Kringliggande strandängar och våtmarker (till exempel Pumphausängen) sköts med bete av nötkreatur och/eller hästar. Efter betessäsongen ska fuktbetesmarkerna vara väl avbetade. Rator får putsas bort med maskinell betesputs. Med cirka 3–5 års mellanrum kan naturvårdsfräsning av dessa fuktbeten behöva göras. Sjöns vattenstånd regleras i enlighet med fastställd miljödom med högt vattenstånd vår och sen höst och lågt vattenstånd under sommaren och tidig höst.

12. Sjöudden, f.d. åkermark

Beskrivning: Området består av gammal åkermark, i nordöstra delen av sjön Trehörningen, som lämnats utan hävd och därmed vuxit igen. Kommunen har ändå försökt bibehålla karaktären av öppenhet för att bevara den vackra landskapsbilden. Detta har även positiva effekter på bland annat fågellivet. Området är flitigt besökt av människor för promenad och pick-nick.

Mål: Öppen mark.

Skötsel: Sly röjs regelbundet bort. Eventuellt kunde bete med får, nötkreatur eller häst vara lämpligt under en kortare period.

13. Kvarnbäcken

Beskrivning: Området utgörs av en naturligt meandrande bäck som kommer från Kvarnsjön och mynnar i Orlången. Längs bäcken uppströms en grusväg finns en lummig grönska av bland annat hassel, hägg och ask. Trädsiktet består av framför allt ek och al. Ormbunkar växer rikligt. Bland annat finns ett stort bestånd av strutbräken. En del död ved finns av huvudsakligen kläna dimensioner. Precis uppströms vägen finns också resterna av en gammal kvarn. Nedströms vägen tar successivt en imponerande albård utmed bäcken. Här har de gamla alarna utbildat höga socklar att stå på. Nedströms vägen finns även enstaka björk, hägg, ek och sälg. Gran förekommer överhuvudtaget inte i området.

Fågelmåssigt är området värdefullt. Vintertid brukar 1–3 strömstarar hålla till i den forsande bäcken. Under sommarhalvåret häckar sedan många år tillbaka näktergal. Området har dessutom stort värde som biotop för den ovanliga mindre hackspetten.

Nedströms vägen på de beskuggade stensatta sidorna i resterna av kvarnrännan, växer den kalkgynnade lilla baronmossan (*Anomodon longifolius*). På fuktiga stenar i bäcken trivs

även den tämligen sällsynta bäckkrypssmossan (*Amblystegium fluviatile*). I översta delen nedanför vägen finns ett bestånd av mörk husmossa (*Hylocomiastrum umbratum*) vilken är mindre allmän och indikerar artrika och skyddsvärda områden för mossfloran. Den är dessutom känslig för uttorkning.

Svampfloran som endast är översiktligt undersökt kan vara intressant. Bland annat indikerar ett fynd av guldkremla (*Russula aura*) att marken är rik och möjligen hyser lokalen intressantare arter.

Delområdet nedströms vägen är intressant och av stort värde för mossfloran. De uppräknade arterna är mer eller mindre känsliga för exponering varför trädskiktet bör bevaras.

Mål: Bäck omgiven av lövträd med stor blandning av trädslag.

Skötsel: Fri utveckling. Träd som faller omkull skall alltid ligga kvar även om de skulle dämna bäcken.

14. Hasselsnokslokal vid Gladö Kvarn

Beskrivning: Området utgörs av en sydsluttning täckt av olikåldrig ekskog. Även några gammelekar finns i beståndet. Enstaka rönn, björk, gran och tall finns i beståndet liksom ett buskskikt av framför allt hassel. På gammelekarna finns flera lavararter bland annat den rödlistade skuggorangelaven (*Caloplaca lucifuga*).

Det solexponerade läget gör att lokalen är mycket intressant ur entomologiskt (insekter) och herpetologisk (kräldjur) synpunkt. Här är bland annat den sällsynta hasselsnoken känd sedan många år tillbaka.

Mål: Området ligger idag inom detaljplanelagt område i parkmark. För närvarande är den planen under omarbetning och avsikten är att denna del av detaljplanen kommer att upphävas. Vid en eventuell upphävning av detaljplanen bör målet för området vara en ek- och hasselskog.

Skötsel: Efter ett eventuellt upphävande av detaljplanen bör följande skötsel gälla: Mycket försiktiga gallringar av ek kan göras. Dock lämnas alltid gammelekarna vid alla skogliga eller andra åtgärder i beståndet. Dessutom måste det hela tiden säkras att ett antal ekar av den medelålders generationen lämnas och tillåts uppnå gammeleksålder. Gran gallras kontinuerligt bort ur beståndet.

15. Gladö Kvarns odlingslandskap

Beskrivning: Odlingsbygd med åkermark, åkerholmar och ekhagar. Ett flertal öppna diken går genom området. På flera av åkerholmarna finns en torrängsflora och i vissa kanter av beteshagarna finns ekhagar.

15.a

Beskrivning: Två naturbetesmarker på ömse sidor om Holmträskvägen. Dessa restaurerades 1996 genom att trädbestånden gallrades och röjdes samt att de stängslades för nöt- och fårbete. I den ena hagen ligger Gladö gamla bytomt.

Mål: Ogödslade naturbetesmarker.

Skötsel: Naturbeten där nötdjur och/eller får betar. Ingen tillförsel av näringsämnen får ske. Efter avslutad betessäsong skall hela hagarna vara väl avbetade. Inget gräs får finnas kvar som blir förnabildande till nästa säsong. Sly hålls kontinuerligt efter.

15b.

Beskrivning: Naturbetesmark i sluttning där den övre delen har ekhagskaraktär.

Mål: Ogödslad naturbetesmark där den övre delen är ekhage och den nedre delen är öppen betesmark.

Skötsel: Naturbeten där nötdjur och/eller får betar. Ingen tillförsel av näringsämnen får ske. Efter avslutad betessäsong skall hela hagen vara väl avbetade. Inget gräs får finnas kvar som blir förnabildande till nästa säsong. Sly hålls kontinuerligt efter. I ekhagen bör det öppnas upp ytterligare så att en tätare grässvål erhålls.

2. Anordningar för friluftsliv

2.1 Övergripande mål

Det rörliga friluftslivet (av riksintresse i Orlångens naturreservat) skall prioriteras. De naturliga förutsättningarna för friluftslivet skall vara styrande för områdets nyttjande. Nyanläggning av leder och stigar skall ske restriktivt. Leder och stigar bör ej hårdgöras. Området skall kunna användas som studieobjekt för bland annat skolor.

2.2 Åtgärder och skötsel

- Naturvårdsförvaltaren ansvarar för renhållningen inom området
- Informationstavlor om naturreservatet skall uppsättas genom naturvårdsförvaltarens försorg på de platser som finns markerade på skötselplanekartan. På dessa tavlor skall finnas information om området och vad som gäller för allmänhetens vistelse inom naturreservatet. Befintliga leder och stigar skall vara uppmärkta och skötas av Naturvårdsförvaltaren. Vindfällen som faller över leder och stigar får flyttas för framkomligheten men får ej sågas upp. Skogsavfall som uppstår vid åtgärder som görs i skogen ska alltid städas bort från välfrekventerade stigar och leder.
- Stängselövergångar samt eventuella broar och spärrar skall anordnas vid välfrekventerade stigar och leder av naturvårdsförvaltaren i samråd med berörd markägare.
- Stängsel bör så långt möjligt anpassas till landskapsbilden och kulturmiljön.
- Parkeringsplatser ska finnas vid Sundby gård, Visättra, Ågesta och Flemingsbergsvikens våtmarksanläggning.
- Naturvårdsförvaltaren kan anvisa område där det är tillåtet att ha hund utan koppel.
- En informationsfolder skall utarbetas och finnas tillgänglig i anslutning till området. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för folderns utformning.
- Något byggande för friluftslivet (vindskydd, toaletter, omklädningshytter o dyl.) är ej aktuellt.

3. Gränsmarkering, skyltning

Reservatets gränser skall markeras ut av naturvårdsförvaltaren enligt Naturvårdsverkets anvisningar. Naturvårdsförvaltaren ansvarar även för övrig skyltning. Skyltningen utförs enligt Naturvårdsverkets riktlinjer.

4. Reservatsförvaltning och tillsyn

Naturvårdsförvaltare är Huddinge kommun. Det innebär ett övergripande ansvar för att syftet med reservatet uppnås och omfattar ansvar för bland annat naturvårdsåtgärder, informationstavlor och annan skyltning, miljöövervakning samt kontakt med markägare och andra berörda. I arbetsuppgifterna ingår också information och upplysning av naturreservatets värden och bestämmelser.

Tillsyn enligt miljöbalken inom naturreservatet utförs av tillsynsmyndigheten i Huddinge kommun.

5. Uppföljning

Reservatet bör fortsatt dokumenteras för att öka kunskapen om områdets naturvärden. Förvaltaren ska dokumentera utförda åtgärder samt annat som kan vara av intresse för förvaltningen i enlighet med kommunens egna uppföljningsrutiner. Alla inventeringsresultat ska läggas in i Artportalen.

Uppföljning av naturvärden och tillstånd kan på sikt leda till att ytterligare skötselåtgärder blir aktuella, med syfte att bibehålla och utveckla reservatets naturvärden. Skötselplanen får i så fall revideras eller kompletteras.

6. Ekonomi

Finansiering av naturvårdsförvaltningen sker genom kommunala medel för skötsel av naturvårdsobjekt med mera. Förvaltningskostnaderna utgörs av gränsmarkering, informationsskyltning, anläggande och underhåll av anordningar för friluftslivet, naturvårdsåtgärder, miljöövervakning samt dokumentation och uppföljning.

7. Källförteckning

- Collinder, P. och Haglund, A., Ekologigruppen AB 1996: Grönstrukturen i Stockholmsregionen. Regionplane- och trafikkontoret, Stockholms läns Landsting.
- Huddinge hembygdsförening. Torp och gårdar i Huddinge.
- Huddinge hembygdsförening 2008: Jordbruk och tvätterier i Huddinge.
- Huddinge kommun 1994: Jord- och skogsbruksprogram för Huddinge kommun.
- Huddinge kommun 1996: Åtgärdsplan del 1 för jord- och skogsbruk i Huddinge kommun.
- Hylander, C 1996: Inventering av mossor i Huddinge.
- Inventering av vattenväxter i Tyresåns avrinningsområde 2009, Rapport 2010:1, Naturvatten i Roslagen AB
- Karlsson, R 1996: Skogsinventering i Huddinge kommun.
- Klevemark, E. och Klevemark, B. 1996: Botanisk inventering inom Huddinge kommun. Huddinge kommun.
- Länsstyrelsen i Stockholms län 1996: Naturkatalog för Stockholms län (remissutgåva)
- Länsstyrelsen i Stockholms län 2003: Aldrig långt till naturen – Skydd av tätortsnära natur i Stockholmsregionen. Rapport 2003:20.
- Miljökontoret i Huddinge kommun 1997: Inventering av rödlistade arter på Södertörn.
- Miljökontoret i Huddinge kommun 1997: Huddinges grönstruktur. Underlag för Översiktsplan 1997.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden och AB CONEC 1989: Naturinventering 1989. Huddinge kommun.
- Naturvårdsverket 1990: Områden av riksintresse för naturvården & friluftsliv. Rapport 3771.
- Regionplane- och trafikkontoret 2004: Hanvedenkilen – Upplevelsevården i Riksantikvarieämbetets register / databas för befintliga fornlämningar. Stockholmsregionens gröna kilar. Rapport 7:2004.